పిడివాదం - "విమర్శనా స్వేచ్ఛ"

వి.ఐ. లెనిన్

లెనిన్ 1902లో రచించిన తన సుప్రసిద్ధ రచన 'ఏంచేయాలి' లోని మొదటి ప్రకరణంలోని ఈ భాగాన్ని ప్రచురిస్తున్నాము. అప్పటికి రష్యాలో ఒకవైపు కార్మిక, ప్రజాపోరాటాలు క్రమంగా పెరుగుతున్న పరిస్థితి, మరోవైపు ఈ పోరాటాలకు నాయకత్వం వహించాల్సిన సోషల్ డెమోక్రటిక్ శక్తులు చెల్లాచెదరుగా వివిధ స్థానిక గ్రూపులుగా వున్న స్థితి. ఒక ఏకీకృతమైన పార్టీని క్రిందనుంచి నిర్మించుకొని రావాల్సిన కాలంలో సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీలోనే కార్మికవర్గం వర్గ పోరాటాలను సాగించరాదని, రాజకీయ పోరాటాలను లిబరల్ బూర్జువాలకు వదలి కార్మికవర్గం ఆర్థిక పోరాటాలకే పరిమితం కావాలనే ధోరణి బయల్దేరింది. దీనిని ఆర్థికవాద ధోరణి అంటారు. ఇది పార్టీలోపల తలెత్తిన అవకాశవాద ధోరణి. దీనికి అంతర్జాతీయంగా బెర్న్‌స్టైన్ అవకాశవాదం యొక్క మద్దతు వుంది. ఈ ఆర్థికవాద ధోరణిని ఓడించకపోతే, విప్లవ కార్మికవర్గ పార్టీని నిర్మించడం, వర్గ కార్మికోద్యమాన్ని ముందుకు కొనిపోవడం అసాధ్యమైన పరిస్థితిలో లెనిన్ 'ఏం చేయాలి' అన్న రచన చేశారు. నాటి అవకాశవాదం రివిజనిజంగా మార్క్సిజంపై 'విమర్శనా స్వాతంత్ర్యాన్ని' డిమాండ్ చేస్తున్న తీరును ఖండిస్తూ మొత్తం కమ్యూనిస్టు నిర్మాణ దృక్పథంలోని అవకాశవాద ధోరణులను ఎండగడుతూ లెనిన్ రాసిన ఈ పుస్తకం నేటికీ అధ్యయనం చేయాల్సిన అవసరం వున్నది.

- సంపాదకుడు

"విమర్శనా స్వేచ్ఛ" అంటే ఏమిటి?

"విమర్శనా స్వేచ్ఛ" అనేది ఈనాడు నిస్సందేహంగా అన్ని నినాదాలకంటే మోజైనది గానూ, అన్ని దేశాల్లోనూ సోషలిస్టులకూ, ప్రజాస్వామ్యవాదులకూ మధ్య సాగుతున్న వాదోపవాదాల్లో అతి తరచుగా వినియోగింప బడేదిగానూ తయారైంది. స్థూలంగా చూస్తే, యీ వివాదానికి చెందిన రెండు పక్షాల్లో ఒక పక్షానికి చెందినవారు "విమర్శనా స్వేచ్ఛ" కావాలంటూ గంభీరమైన విజ్ఞప్తులు చెయ్యడం చాలా చిత్రంగా కనిపించకమానదు. విజ్ఞాన శాస్త్రానికీ, శాస్త్రీయ పరిశోధనకీ స్వేచ్ఛను కల్పించే అధిక సంఖ్యాక యూరోపియన్ దేశాల రాజ్యాంగబద్ధ చట్టానికి వ్యతిరేకంగా, పురోగామి పార్టీల్లో ఎవరైనా అభ్యంతరాలు లేవదీశారా? మోజుగా తయారైన యీ నినాదం మాటిమాటికి వల్లింపబడటం వింటూ, వాదోపవాదాలు చేసేవారి మధ్య ఏయే అంశాలపై విభేదాలు వచ్చాయో పూర్తిగా తెలుసుకొని తటస్థులు, "యిందులో ఏదో లొసుగు ఉన్నట్లుంది, మారుపేరు మాదిరిగానే, నలుగురి నోళ్లలోనూ నలగడం మూలంగా స్థిరపడిపోయి, దాదాపు నానుడిగా మారే ఆచారసిద్ధ పదబంధాల్లో యీ నినాదం ఒకటి" అంటారు.

వాస్తవానికి, యీనాటి అంతర్జాతీయ **(పుట్‌నోట్-1)**సోషల్ డెమోక్రటిక్ ఉద్యమంలో రెండు భిన్న ధోరణులు రూపొంది వున్నాయన్నది రహస్యమేం కాదు. ఈ ధోరణుల మధ్య ఘర్షణ ఒక్కొక్కప్పుడు తీవ్రంగా ప్రజ్వలిస్తూ, మరొకప్పుడు చప్పగా చల్లారి, గంభీరమైన "రాజీ తీర్మానాల"నే బూడిద మరుగున రగులుతూ వుంటుంది. "కాలం చెల్లిపోయిన పిడివాద" మార్క్సిజంపట్ల "విమర్శనాత్మక" వైఖరి వహించే "కొత్త" ధోరణి సారాంశాన్ని బెర్న్‌స్టైన్ సాధ్యమైనంత స్పష్టంగా ప్రతిపాదించగా, మిలెరాన్ దాన్ని నిరూపించాడు.

సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ సామాజిక విప్లవపార్టీగా వుండటం మాని, సామాజిక సంస్కరణలకోసం పనిచేసే ప్రజాస్వామిక పార్టీగా మారాలన్నది వాళ్ల డిమాండు. బెర్న్‌స్టైన్ ఈ రాజకీయ డిమాండు చుట్టూ బోలెడు "కొత్త" వాదనలనూ, తర్కాలనూ అల్లాడు. సోషలిజాన్ని శాస్త్రీయంగా నిరూపించడాన్నీ, చారిత్రక భౌతికవాద దృక్పథం దృష్ట్యా సోషలిజం ఆవశ్యకతనూ, అనివార్యతనూ నిరూపించే అవకాశాన్నీ అతను నిరాకరించాడు. జనంలో పేదతనం నానాటికీ పెరుగుతోంది, జనం శ్రామికులయ్యే క్రమం సాగుతోంది, పెట్టుబడిదారీ వైరుధ్యాలు తీవ్రమవుతున్నాయి -యీ వాస్తవాన్ని బెర్న్‌స్టైన్ ఒప్పుకోలేదు. అతను కమ్యూనిస్టు సమాజ స్థాపన "అంతిమ లక్ష్యం" అన్న భావనే సరైనది కాదని ప్రకటించి, శ్రామికవర్గ నియంతృత్వం అన్న భావాన్నే పూర్తిగా నిరాకరించాడు. సూత్రరీత్యా ఉదార వాదానికీ, సోషలిజానికీ మధ్య వైరుధ్యం వుందన్న విషయాన్ని అతను కాదన్నాడు. అధిక సంఖ్యాక ప్రజల యిచ్ఛకు అనుగుణంగా ఏర్పడిన శుద్ధ ప్రజాస్వామిక సమాజానికి అన్వయింపబడ జాలదన్న కుంటి సాకులతో వర్గపోరాట సిద్ధాంతాన్నే అతను తిరస్కరించాడు.

ఈవిధంగా, విప్లవాత్మక సోషల్ డెమోక్రటిక్ ఉద్యమాన్ని బూర్జువా సోషల్ సంస్కరణవాదానికి మళ్లించాలన్న ఖచ్చితమైన

డిమాండుకు, మార్క్సిస్టు మూలసూత్రాలపైన ఖచ్చితమైన బూర్జువా విమర్శ జోడింపబడింది. ఈ రకమైన విమర్శ, చిరకాలంగా రాజకీయ వేదిక మీదనుంచీ, విశ్వవిద్యాలయ ఆచార్య పీఠాలనుంచీ, అనేక పుస్తకాల్లోనూ, పాండిత్య ప్రకర్షతో కూడిన గ్రంథ పరంపరలోనూ మార్క్సిజానికి వ్యతిరేకంగా ఎక్కుపెట్టబడిన దృష్ట్యా, విద్యావంతులైన మొత్తం యువతరం యీ విమర్శ అనే ఉగ్గుపాలతో క్రమబద్ధంగా దశాబ్దాల తరబడి పెరిగిన దృష్ట్యా, సోషల్ డెమోక్రటిక్ ఉద్యమంలో యీ "కొత్త విమర్శనాత్మక" ధోరణి, జూపిటర్ శిరస్సునుంచి ఉద్భవించిన మినేర్వా మాదిరిగా, సమగ్ర రూపంలో తలెత్తడం ఆశ్చర్యకర విషయమేమీ కాదు. ఈ కొత్త ధోరణి సారాంశం క్రమంగా పెంపొంది, రూపుదాల్చవలసిన అవసరం లేకపోగా, అది బూర్జువా సాహిత్యం నుంచి యథాతథంగా సోషలిస్టు సాహిత్యంలోకి బదిలీ అయింది.

అంతేకాదు. బెర్న్‌స్టెన్ సైద్ధాంతిక విమర్శా, రాజకీయ ఆరాటాలూ ఏమిటో ఎవరికైనా యింకా స్పష్టం కాకపోతే, యీ "కొత్త విధానం" ఏమిటో ప్రస్ఫుటంగా చూపేందుకు ఫ్రెంచివారు శ్రమ తీసుకున్నారు. "మరి ఏ యితర దేశంలో కన్నా అధికంగా ఫ్రాన్సులోనే, ప్రతి ఒకసారీ చరిత్రాత్మకమైన వర్గపోరాటాలు తుదికంటా సాగాయి..." (మార్క్స్ రచించిన "లూయీ బోనపార్టీ బ్రూమేర్ పద్దెనిమిదవ తేదీ"కి ఎంగెల్స్ "ముందుమాట" నుంచి) అన్న తన పాత ప్రశస్తిని ఫ్రాన్సు, యీ సందర్భంలో కూడా నిలబెట్టు కుంది. ఫ్రెంచి సోషలిస్టులు సిద్ధాంతీకరించడం గాక, ఆచరించడం మొదలెట్టారు. ఫ్రాన్సులోని ప్రజాస్వామికంగా మరింత ఉన్నత స్థాయికి అభివృద్ధిచెందిన రాజకీయ పరిస్థితులు, వాళ్లు వెంటనే దాని పర్యవసానాలన్నింటితోనూ, "బెర్న్‌స్టెన్ నిజాన్ని ఆచరణలో పెట్టడాన్ని" సాధ్యం చేశాయి. ఆచరణలో బెర్న్‌స్టెనిజానికి మిలెరాన్ చక్కటి ఉదాహరణను సమకూర్చాడు. కాగా, మిలెరాన్ని బలపరచేందుకూ, అతన్ని ప్రస్తుతించేందుకూ బెర్న్‌స్టెన్ ఫోల్మర్‌లు మహోత్సాహంగా పూనుకోవడమన్నది ఆకారణంగా జరగలేదు. నిజానికి, సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీ సారంలో, కేవలం సంస్కరణల కోసమే పనిచేసే పార్టీ మాత్రమే అయి, యీ విషయాన్ని బాహాటంగా చాటే ధైర్యం దానికి వుంటే బూర్జువా మంత్రివర్గంలో చేరే హక్కును కలిగివుండటమే గాక, సోషలిస్టు సదా అందుకోసం కృషి చెయ్యాలి. వాస్తవానికి ప్రజాస్వామ్యపు అర్థం వర్గ పెత్తనపు రద్దే అయినట్లయితే, అప్పుడిక ఆ సోషలిస్టు మంత్రి, వర్గ సామరస్యంపై గంభీరోపన్యాసాలిచ్చి, యావత్తు బూర్జువా ప్రపంచాన్నీ ఎందుకు సమ్మోహితం చెయ్యకూడదు? కార్మికుల్ని సాయుధ పోలీసులు తుపాకులతో కాల్చి చంపడంద్వారా, ఆ వర్గ సామరస్య సారాంశమేమిటో వందసార్లూ, వెయ్యిసార్లూ రుజువైన తర్వాత సైతం, ఆ సోషలిస్టు మంత్రి, మంత్రివర్గంలో ఎందుకు కొనసాగకూడదు? విప్లవకారుల్ని ఉరికంబాల కెక్కించి, కొరడా దెబ్బలు కొట్టించి, ప్రవాస శిక్షలకు గురిచేసిన వీరుడుగా తప్ప మరోవిధంగా ఫ్రెంచి సోషలిస్టులచేత గుర్తింపబడని రష్యన్ జార్ సన్మానంలో యీ మంత్రి ఖుద్దున ఎందుకు పాల్గోకూడదు? యావత్ప్రపంచపు దృష్టిలో సోషలిస్టు పార్టీ యింతటి తలవంపులకూ, ఆత్మహైన్యానికి ఒడిగట్టి, మన విజయానికి ఏకైక హామీ అయిన కార్మిక జనసామాన్యపు సోషలిస్టు చైతన్యాన్ని కల్తీ చేసినందుకుగాను, దానికి ముట్టిన ప్రతిఫలం ఏమిటి? అల్పమైన సంస్కరణలకు గాను ఘనమైన పథకాలు; వాస్తవానికి ఆ సంస్కరణలైనా కూడా ఎంత అల్పమైనవంటే, బూర్జువా ప్రభుత్వాలు అమలుజరిపినవి సైతం వాటికంటె ఎంతో మేలైనవి!

సోషలిజంలో తలెత్తిన యీ కొత్త "విమర్శనాత్మక" ధోరణి ఓ కొత్త రకం అవకాశవాదం తప్ప మరొకటి కాదని బుద్ధిపూర్వకంగా కళ్లు మూసుకోనివాడు ఎవడైనా చూడకుండా వుండలేడు. మనుషుల్ని, వాళ్లు ధరించే మెరిసే యూనిఫారాలనుబట్టీ, వాళ్లు తమకు పెట్టుకునే పేర్లనిబట్టీగాక, వాళ్ల చేతలనుబట్టీ, వాళ్లు వాస్తవంగా ఏమి ప్రచారం చేస్తున్నారన్నదాన్నిబట్టీ కనుక మనం బేరీజు వేసినట్లయితే, "విమర్శనా స్వేచ్ఛ" అంటే అర్థం, సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీలో అవకాశవాద ధోరణికి స్వేచ్ఛ అనీ, సోషల్ డెమోక్రటిక్ పార్టీని సంస్కరణవాద డెమోక్రటిక్ పార్టీగా మార్చేందుకు స్వేచ్ఛ అనీ, సోషలిజంలోకి బూర్జువా భావాలనూ, బూర్జువాశక్తులనూ ప్రవేశపెట్టేందుకు స్వేచ్ఛ అనీ స్పష్టమవుతుంది.

"స్వేచ్ఛ" అనేది గొప్ప మాటే, కాని పరిశ్రమలకు స్వేచ్ఛ అనే నినాదం కింద అత్యంత కొల్లదారీ యుద్ధాలు సాగాయి, శ్రమకు స్వేచ్ఛ అనే నినాదంకింద శ్రామికజనం దోచుకోబడ్డారు. "విమర్శనా స్వేచ్ఛ" అనే ఆధునిక పదబంధంలో కూడా యిదే అంతర్గత బూటకం యిమిడి వుంది. విజ్ఞానశాస్త్రంలో తాము పురోగతిని సాధించామని నిజంగా నమ్మినవాళ్లు కొత్త అభిప్రాయాలు పాతవాటితోబాటు కలిసిమెలిసి కొనసాగే స్వేచ్ఛ కావాలనికాక, పాతవాటి స్థానంలో కొత్తవాటిని ప్రవేశపెట్టాలని డిమాండు చేసివుండేవారు. "విమర్శనా స్వేచ్ఛ వర్ధిల్లాలి" అంటూ యీనాడు వినిపిస్తున్న నినాదం, ఖాళీ పీపా కథను గుర్తుకు తెస్తోంది.

గుంపుగా నిట్రంగా వున్న కష్టమైన బాటవెంట, ఒకరి చేతిని మరొకరం దృఢంగా పట్టుకొని, మనం ఘనిష్టమైన గుంపుగా నడుస్తున్నాం. మన చుట్టూ అన్ని పక్కలా శత్రువులు వున్నారు. దాదాపు ఎడతెగకుండా వాళ్లు జరిపే కాల్పుల మధ్య మనం ముందు కెళ్లాలి. స్వచ్ఛందంగా చేసుకున్న నిర్ణయం మేరకు, శత్రువుతో పోరాడేందుకోసం, మనం జత కలిశాం, అంతేగాని, పక్కనే వున్న ఊబిలోకి తిరోగమించేందుకు కాదు. ఆ ఊబిలో ఉన్నవాళ్లు, మొదట్నుంచీ, మనల్ని ఒక ప్రత్యేక గ్రూపుగా విడిపోయినందుకూ, రాజీ పంథాని గాక పోరాట పంథాని చేబట్టినందుకూ దూషిస్తూ వచ్చారు. మరి యిప్పుడు మనలో కొందరు ఊబిలోకి పోదాం పదండి అంటూ అరవడం మొదలెట్టారు. మనం వాళ్ల సిగ్గుమాలినతనాన్ని ఎండగట్టినప్పుడు వాళ్లు, మీరెంత

వెనకబడిన మనుషులు! మిమ్మల్ని మరింత మంచి పంథాలోకి ఆహ్వానించే స్వేచ్ఛని మాకు తిరస్కరించడానికి మీకు సిగ్గులేదూ! -అంటూ దెప్పిపొడుస్తున్నారు. లేకపోవడమేమిటి, పెద్ద మనుషుల్లారా,వుంది! మమ్మల్ని ఆహ్వానించేందుకే కాకుండా, ఎక్కడికి వెళ్లేందుకైనా, చివరకు ఊబిలోకి వెళ్లేందుకు సైతం మీకు స్వేచ్ఛ వుంది. నిజానికి, ఊబే మీకు సరైన స్థానం అని మేం అనుకుంటున్నాం. అక్కడికి చేరుకునేందుకు మీకు మా శక్తిమేరకు సహాయం చేసేందుకు మేము సంసిద్ధంగా వున్నాం. అయితే, మా చేతులు మాత్రం వదలండి. మమ్మల్ని పట్టుకు వేళ్లాడకండి, విశిష్టమైన స్వేచ్ఛ అనే మాటను కలుషితం చెయ్యకండి, ఎందుచేతంటే, మా యిష్టం వచ్చిన చోటుకి వెళ్లడానికి మాకూ "స్వేచ్ఛ" వుంది. ఊబిలో వున్న వాళ్లతోనే కాకుండా, ఊబిలోకి పోవాలని తహతహలాడేవారితో కూడా పోరాడే స్వేచ్ఛ మాకుంది!

❖❖❖

ఫుట్‌నోట్-1: సందర్భవశాత్తూ యిక్కడ ఒక విషయం చెప్పుకోవాలి. సోషలిస్టు ఉద్యమం లోపల వివిధ ధోరణుల మధ్య పోరాటం జాతీయ స్థాయినుంచి అంతర్జాతీయ స్థాయికి చేరుకుంది. ఆధునిక సోషలిస్టు ఉద్యమ చరిత్రలో యిది బహుశా సాటిలేని, ఒక విధంగా సంతోషించవలసిన విషయం. పూర్వం, లాసాలియన్లకూ ఐసెనాఖర్లకూ మధ్య, గెడిస్టులకూ పాసిబిలిస్టులకూ మధ్య ఫేబియన్లకూ సోషల్ డెమోక్రట్లకూ మధ్య, "నరోద్నయవోల్య" అనుచరులకూ సోషల్ డెమోక్రట్లకూ మధ్య వివాదాలు పూర్తిగా జాతీయ పరిధులకు పరిమితమై, పూర్తిగా జాతీయ వైఖరులను ప్రతిబింబిస్తూ, ఒక విధంగా భిన్న భిన్న స్థాయిల్లో సాగుతూ వుండేవి. కాని యీనాడు (యీ విషయం యిప్పుడు స్పష్టమే), ఇంగ్లీషు ఫేబియన్లు, ఫ్రెంచి మినిస్టీరియలిస్టులు, జర్మన్ బెర్న్‌స్టైన్లు, రష్యన్ విమర్శకులు-అందరూ ఒకే మూసలో వాళ్లు. వీళ్లందరూ ఒకళ్లనొకళ్లు పొగుడుకుంటూ, ఒకళ్లనుంచి యింకొకళ్లు నేర్చుకొంటూ, కలిసి కట్టుగా "పిడివాద" మార్క్సిజానికి వ్యతిరేకంగా కత్తిగడుతూ వున్నారు. సోషలిస్టు అవకాశ వాదులతో జరిగే యీ తొలి వాస్తవ అంతర్జాతీయ పోరాటంలో, అంతర్జాతీయ విప్లవాత్మక సోషల్ డెమోక్రట్లు తగినంతగా బలం పుంజుకొని, యూరప్‌లో చాలకాలంగా పాతుకొని వున్న రాజకీయ అభివృద్ధినిరోధక శక్తులను తుద ముట్టించే అవకాశం లేదంటారా?

౦౦౦